

Доманська Х.Ю.

Державний торговельно-економічний університет
Науковий керівник: Шведова Г. А.,
кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри
правового забезпечення безпеки бізнесу,
Державний торговельно-економічний університет
м. Київ

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОШИРЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО РОЗТАШУВАННЯ ЗБРОЇ, ТЕХНІКИ ТА ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Ми живемо в еру невідомого розвитку комп'ютерних технологій. Так, все більшого поширення набувають смартфони та різноманітні соцмережі, завдяки яким ми може зробити гарну світлинку та поділитись нею з іншими. І в цьому немає нічого протиправного, крім випадків, коли це має негативний вплив на праводносини в суспільстві. В перші дні війни переважну більшість інформації про пересування ворожих сил та українських військових ми отримували з неофіційних джерел завдяки месенджерам, і разом з тим, така інформація ставала доступною всім, в тому числі й ворогу.

Таким чином, у воєнний час питання поширення інформації стало питанням національної безпеки. Відповідно, Верховна Рада України ввела кримінальну відповідальність за поширення інформації про розташування зброї, техніки та військовослужбовців. З цієї метою розділ I Особливої частини «Кримінальні правопорушення проти основ національної безпеки України» Кримінального кодексу України було доповнено статтею 114², яка передбачає притягнення винних осіб до кримінальної відповідальності за несанкціоноване поширення інформації про направлення, переміщення зброї, озброєння та бойових припасів в Україну, рух, переміщення або розміщення Збройних Сил України чи інших утворених відповідно до законів України військових формувань, вчинене в умовах воєнного або надзвичайного стану, про що йдеться в однойменному законі № 2160-IX від 24 березня 2022 року, який 27 березня того ж року вже набрав чинності [1].

Так, стаття 114-2 ККУ криміналізує такі два діяння як поширення інформації про направлення, переміщення зброї, озброєння та бойових припасів в Україну (частина перша) та поширення інформації про переміщення, рух або розташування Збройних Сил України чи інших збройних формувань України (частина друга) [2].

Стосовно кваліфікованого складу кримінального правопорушення, передбаченого частиною першою вказаної статті, то це положення фактично стосується захисту інформації про переміщення військової допомоги від іноземних партнерів. Проте не існує нормативно-правових актів, які б давали визначення поняття «країни-партнери», що явно не відповідає критерію ясності й потребує додаткового роз'яснення законодавцем [3, С. 79].

Щодо поширення інформації про переміщення, рух або розташування Збройних Сил України чи інших військових формувань, за можливості їх ідентифікації на місцевості, кваліфікований склад чого передбачений частиною другою вказаної статті, то під поширенням інформації зазвичай розуміють будь-які діяння з доведення певної інформації до невизначеного кола осіб. Такими діяннями можуть бути передача інформації стороннім особам, публікації у пресі чи соцмережах тощо [4].

Кваліфікований склад злочину, передбачений в частині третій статті 114-2 Кримінального Кодексу України законодавець криміналізує вищевказані діяння за умови, що вони вчинені за попередньою змовою групою осіб або з корисливих

мотивів, або з метою надання такої інформації державі-агресору, її представникам чи іншим незаконним збройним формуванням, або якщо вони спричинили тяжкі наслідки, за відсутності ознак державної зради або шпигунства.

Визначальними підставами для притягнення до відповідальності за даною статтею є те, що така інформація не була опублікована (розповсюджена) Генеральним штабом Збройних Сил України, Міністерством оборони України, Головним управлінням розвідки Міністерства оборони України, Службою безпеки України чи в офіційних джерелах країн-партнерів, а також вчинення такого діяння під час воєнного чи надзвичайного стану.

Також ми вважаємо за доцільне розглянути питання суб'єкта даного кримінального правопорушення. Так, відповідно до частини першої статті 22 Кримінального Кодексу України кримінальній відповідальності підлягають особи, яким до вчинення кримінального правопорушення виповнилося шістнадцять років. У частині другій цієї ж статті 2 наведено спеціальний перелік кримінальних правопорушень, відповідальність за які настає від чотирнадцяти до шістнадцяти років. І тут варто наголосити, що ця частина не була змінена Законом № 2160-IX. Таким чином, відповідальність за вчинення кримінального правопорушення, передбаченого статтею 114-2 КК України, настає з шістнадцяти років для фізичних осіб.

Згідно з даними, опублікованими на сайті Офісу Генерального прокурора, у 2023 році було зареєстровано 6270 кримінальних злочинів проти основ національної безпеки, з яких за статтею 114-2 Кримінального Кодексу України було відкрито 192 провадження. З них до суду надійшло 88 проваджень. У порівнянні з даними за 2022 рік, кількість реєстрації кримінальних правопорушень за усіма статтями ККУ щодо порушень основ національної безпеки зменшилася, що свідчить про певне підвищення ефективності роботи правоохоронних органів [5].

Також цікаво, що громадська організація «Платформа прав людини» у своєму аналітичному звіті встановила ймовірний портрет правопорушника даного кримінального правопорушення. Переважно це безробітні особи із середньою або вищою освітою, уродженці східної частини України або громадяни росії, раніше не судимі за кримінальні правопорушення [3, С. 72].

Крім того, відповідальність за вказаною статтею несуть як фізичні, так і юридичні особи, оскільки той факт, що дане кримінальне правопорушення було вчинено уповноваженою особою юридичної особи від її імені, є підставою для застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру [6].

Отже, в наших реаліях тиша заради безпеки має надзвичайно важливе значення, а тому встановлення кримінальної відповідальності за поширення інформації про розташування зброї, техніки та військовослужбовців є надважливим кроком для забезпечення національної безпеки та захисту державних інтересів, адже така інформація може бути використана противником для планування та здійснення військових операцій, що загрожує життю мирного населення та військовослужбовців. Крім того, поширення такої інформації може призвести до дестабілізації суспільно-політичної ситуації, викликати паніку та недовіру до державних органів. Виходячи з цього практика застосування статті 114-2 Кримінального Кодексу України слугує стримувальним фактором для осіб, які можуть бути спокушені розголошенням такої інформації з різних мотивів.

Список використаних джерел:

1. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо забезпечення протидії

несанкціонованому поширенню інформації про направлення, переміщення зброї, озброєння та бойових припасів в Україну, рух, переміщення або розміщення Збройних Сил України чи інших утворених відповідно до законів України військових формувань, вчиненому в умовах воєнного або надзвичайного стану: Закон України від 24 березня 2022 р. № 2160-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2160-20#Text>

2. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05 квітня 2001 р. № 2341-III (зі змінами), URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show|2341-14#top>

3. Кримінальна відповідальність за поширення інформації в інтернеті до та після 24 лютого 2022 року / Вдовенко О., Воробйов Є., Гринишак М., - Київ: ГО «Платформа прав людини», 2022. - 88 с. URL: <https://www.ppl.org.ua/wp-content/uploads/2023/01/АНАЛІТИЧНИЙ-ЗВІТ-A4-30-12-22.pdf>

4. Нірмал Вішевник. Чому не можна поширювати інформацію про переміщення військових, і яка за це відповідальність - *Юридична Газета online*. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/inshe/chomu-ne-mozhna-poshiryuvati-informaciyu-pro-peremishchennya-viyskovih-i-yaka-za-ce-vidpovidalnist.html>

5. Злочини проти національної безпеки: дані за 2021-2023 роки. Скільки -скільки? URL: <https://skilky-skilky.info/u-2023-rotsi-zareiestrovano-mayzhe-u-3-razy-menshe-zlochyniv-proty-natsbezpeky/>

6. Олена Сінько. Відповідальність за фото- та відеозйомку переміщень військовослужбовців, зброї і техніки. *EVERLEGAL*. URL: <https://everlegal.ua/vidpovidalnist-za-foto-ta-videozyomku-peremischen-viyskovosluzhbovtziv-zbroyi-i-tekhniky>